

La prestació compensatòria en el divorci a Catalunya (II): Forma de pagament, modificació i extinció

En un article anterior "*La prestació compensatòria en el divorci a Catalunya (I): naturalesa i quantificació*", vam explicar quan neix el dret a la prestació compensatòria, com es distingeix d'altres figures amb què sovint es confon (en particular, de la compensació econòmica per raó de treball) i quins criteris utilitzen els tribunals catalans per quantificar-la. Si encara no heu llegit aquell primer article, us recomanem fer-ho abans de continuar, ja que aquest segon lliurament dona per sabuts aquells conceptes.

En aquesta segona part ens centrem en tres qüestions que solen sorgir un cop ja s'ha reconegut el dret a la prestació: de quina manera es pot pagar, en quins casos es pot modificar amb posterioritat i quines circumstàncies en determinen l'extinció definitiva. Es tracta de decisions, especialment la relativa a la forma de pagament, que convé prendre amb cura, ja que condicionen de manera determinant la conflictivitat futura entre els ex-cònjuges.

Forma de pagament: prestació periòdica o capital únic

El Codi Civil de Catalunya (art. 233-17) permet fixar la prestació compensatòria de dues maneres ben diferents, i l'elecció entre l'una i l'altra no és una qüestió merament formal: té conseqüències pràctiques i fiscals molt rellevants que convé valorar abans de tancar el conveni regulador o d'arribar a judici.

1. La pensió periòdica

És la modalitat més habitual: consisteix en el pagament d'una quantitat mensual durant el termini fixat (o, excepcionalment, de manera indefinida, tal com vam explicar a l'article anterior). La seva principal virtut és que s'adapta millor a la capacitat econòmica real del deutor, ja que no exigeix disposar d'un capital important en el moment del divorci.

El seu principal inconvenient és que es manté viva i, per tant, pot ser objecte de litigi durant tot el període de vigència: qualsevol canvi rellevant en la situació d'una de les parts pot donar lloc a un nou procediment judicial de modificació o extinció, amb el desgast personal i econòmic que això comporta.

2. El capital únic.

Consisteix a satisfer tot l'import de la prestació d'un sol cop o en pocs terminis pactats en el moment del divorci. Un cop fixada d'aquesta manera, la prestació esdevé inamovible: no pot ser objecte de modificació ni d'extinció per les causes que veurem més endavant, ni tan sols si el creditor contreu nou matrimoni o millora substancialment la seva posició econòmica.

Aquesta característica la converteix en una eina especialment útil per a qui vulgui tancar definitivament els vincles econòmics amb l'ex-cònjuge i evitar litigis futurs, però exigeix, com a contrapartida, disposar de liquiditat suficient o accedir a finançament en el moment de l'acord o la sentència.

Implicacions fiscals de cada modalitat de pagament

La forma de pagament escollida també té un impacte fiscal directe, tant per a qui paga com per a qui rep la prestació, que convé valorar amb l'assessorament d'un especialista tributari abans de decantar-se per una opció o una altra:

1. La pensió periòdica:

Amb caràcter general, el deutor pot aplicar una reducció a la seva base imposable general de l'IRPF per les anualitats satisfetes en concepte de prestació compensatòria fixada per resolució judicial. Correlativament, el creditor ha d'integrar l'import rebut a la seva base imposable general, de manera similar a un rendiment del treball, i tributar-hi segons l'escala progressiva de l'impost.

2. El capital únic:

El deutor pot igualment, amb caràcter general, aplicar-se una reducció en la seva base imposable fins al límit d'aquesta, atès que no pot ser negativa. Pel que fa al creditor, també rep la consideració de rendiment del treball, encara que si es reuneixen els requisits, en ocasions pot aplicar-se una reducció per renda irregular amb període de generació superior a dos anys.

Es tracta, tanmateix, d'una qüestió amb matisos segons com es documenti i s'executi el pagament, per la qual cosa recomanem sempre contrastar-ho amb un assessor fiscal abans de subscriure el conveni.

	Prestació periòdica	Capital únic
Litigiositat futura	Es pot modificar o extingir si canvien substancialment les circumstàncies	Definitiva des del primer moment; no admet modificació ni extinció posterior
Liquiditat necessària	Baixa: es paga mes a mes segons els ingressos futurs del deutor	Alta: exigeix disposar (o finançar) tot l'import des del primer moment
Fiscalitat per al deutor	Pot reduir la base imposable general de l'IRPF per les anualitats satisfetes	Pot reduir la base imposable general de l'IRPF
Fiscalitat per al creditor	Tributa com a rendiment del treball a la base imposable general	Tributa com a rendiment del treball, amb possibilitat d'aplicar una reducció per rendiment irregular.

En definitiva, no hi ha una modalitat millor en abstracte: la prestació periòdica ofereix flexibilitat i un menor esforç de liquiditat immediata, mentre que el capital únic aporta seguretat jurídica i evita la incertesa i el cost emocional de litigis futurs. La decisió ha de prendre's cas per cas, valorant la capacitat econòmica real del deutor, les previsions d'evolució de la situació de totes dues parts i la voluntat, més o menys present, de tancar definitivament la relació econòmica derivada del matrimoni.

Modificació de la prestació: l'alteració substancial de circumstàncies

Quan la prestació s'ha fixat com a prestació periòdica, l'import pot revisar-se si es produeix una alteració substancial de les circumstàncies que es van tenir en compte en el moment de fixar-la (art. 233-18 CCCat).

Aquesta alteració ha de reunir certes característiques: ha de ser **substancial** (no un canvi menor o previsible), **sobrevinguda** (posterior a la resolució que va fixar la prestació), **permanent** i **no provocada voluntàriament per qui la invoca**. En la pràctica, la jurisprudència més recent dels Tribunals catalans aplica aquest criteri de manera restrictiva.

Un exemple il·lustratiu és el de la jubilació del deutor: si aquesta ja era previsible en el moment en què es va fixar la prestació, no se sol considerar una alteració substancial que en justifiqui la reducció. Així ho va entendre la SAP Barcelona núm. 16/2026 (Secció 12), de 16 de gener, que va mantenir una prestació vitalícia malgrat la jubilació posterior del deutor -ja prevista com a pre-jubilació quan es va signar el conveni- i malgrat que la creditora havia començat a percebre una pensió d'incapacitat, en no haver-se vinculat aquesta eventualitat a l'extinció en el propi conveni.

En canvi, sí que pot justificar la reducció o l'extinció si la jubilació comporta una davallada d'ingressos no prevista i, sobretot, si aquesta davallada no es veu compensada per altres fonts d'ingressos del deutor (rendes immobiliàries, fons de pensions privats, etc.). Així ho van resoldre, respectivament, la SAP Barcelona núm. 297/2026 (Secció 12), de 15 de maig -que va confirmar l'extinció en constatar que la jubilació de totes dues parts havia igualat la seva capacitat econòmica, superant-se el desequilibri original, tot i que la prestació s'havia fixat sense termini- i la SAP Girona

núm. 153/2025 (Secció 1), de 15 de febrer -que la va extingir en acreditar-se que el deutor jubilat només disposava de la seva pensió, mentre que la creditora havia millorat notablement el seu patrimoni mitjançant el lloguer d'immobles i la venda d'una parcel·la.

Convé tenir present, a més, que la modificació de la prestació compensatòria opera, amb caràcter general, en un únic sentit: permet reduir-ne l'import quan millora la situació econòmica del creditor o empitjora la del deutor, però no serveix per incrementar-la a instàncies del creditor per la simple millora de fortuna del deutor, ja que la prestació no té per objecte fer partícip el creditor dels increments patrimonials posteriors a la ruptura, sinó corregir el desequilibri generat per aquesta.

Des d'un punt de vista processal, la modificació de la prestació compensatòria segueix el mateix procediment que la resta de mesures derivades del divorci: la demanda de modificació de mesures de l'article 775 de la Llei d'Enjudiciament Civil. Aquest procediment (els seus requisits, terminis i particularitats pràctiques) el vam analitzar amb detall a l'article [“La modificació de mesures en el dret de família català: una anàlisi pràctica”](#), al qual ens remetem per a qualsevol qüestió processal relacionada.

Causes d'extinció de la prestació compensatòria

A banda de la modificació ,que només afecta l'import, el Codi Civil de Catalunya preveu un seguit de causes que determinen l'extinció definitiva del dret a percebre la prestació compensatòria (novament, aplicables únicament quan s'ha fixat com a prestació periòdica):

1. Millora de la situació econòmica del creditor: quan el cònjuge beneficiari assoleix, per mitjans propis, una posició econòmica que ja no justifica el manteniment de la prestació, perquè ha desaparegut el desequilibri que en va motivar la concessió.

2. Empitjorament greu de la situació del deutor: quan la persona obligada a pagar veu deteriorada de forma severa la seva capacitat econòmica, fins al punt de no poder assumir el pagament sense posar en risc el seu propi sosteniment.
3. Nou matrimoni o convivència marital de fet del creditor: la llei parteix de la presumpció que, si el beneficiari inicia un nou projecte de vida en comú, aquest nou vincle assumeix, almenys en part, la funció de sosteniment que fins llavors complia la prestació.

Cal advertir que, en la pràctica, sol exigir-se una prova mínimament sòlida de la convivència *more uxorio*, i no n'hi ha prou amb una simple relació sentimental.

4. Defunció del creditor: la mort del beneficiari extingeix el dret, per tractar-se d'una prestació personalíssima que no es transmet als seus hereus. En canvi, la mort del deutor no extingeix la prestació: l'obligació de pagament es transmet als seus hereus, encara que el creditor o els hereus del deutor en poden demanar la substitució pel pagament d'un capital, tenint en compte l'import i, si escau, la durada de la pensió, i també l'actiu hereditari líquid en el moment de la mort del deutor.
5. Venciment del termini: quan la prestació s'ha fixat amb una durada determinada (per exemple, tres o cinc anys), l'obligació s'extingeix automàticament en arribar la data pactada o fixada judicialment, sense necessitat, en principi, de cap declaració judicial addicional, tot i que és recomanable formalitzar-ho documentalment per evitar discrepàncies futures sobre pagaments ja efectuats.

Cal advertir que aquestes causes d'extinció s'interpreten, igual que els requisits per a l'establiment de la prestació, de manera restrictiva: no n'hi ha prou d'al·legar-les, cal acreditar-les degudament davant el jutjat.

FERNANDEZADVOCATS

Conclusió

La prestació compensatòria no s'esgota en el moment en què es reconeix i es quantifica: la manera en què es paga, la possibilitat de revisar-ne l'import i les causes que en determinen l'extinció són qüestions que segueixen generant litigis anys després del divorci, sovint amb la mateixa o major intensitat que la disputa inicial.

L'elecció entre prestació periòdica i capital únic, en particular, és una decisió estratègica que convé prendre amb assessorament, ja que condiciona no només la fiscalitat de l'operació, sinó també el grau d'exposició a futurs procediments judicials.

Finalment, cal al recordar que, un cop fixada com a prestació periòdica, ni la modificació ni l'extinció operen de manera automàtica: exigeixen sempre acreditar degudament, davant del jutjat, que concorre la causa legalment prevista.

*El present article és merament divulgatiu i no suposa assessorament ni compromís d'actualització. Per a més informació o assessorament, contacti amb info@fernandezadvocats.es